

Commentarius Medicus

DE

APHTHIS
NOSTRATIBUS

SEU

Belgarum *Sprouw.*

A U T O R E

VINCENTIO KETELAER,
MED. DOCT.

Nunc denuo editus & mendis expurgatus, curante

JOANNE SMITH, M. D.

Μόνος δ' αὖ ὁ τῶν σημείων ἑμπειρος
Εἰκότως ἐπιχειρεῖν. *Hippocr. de Medico.*

LONDINI,

Typis JACOBI BETTENHAM,

Prostant venales apud M. COOPER, in Vico vulgo
Pater noster Row vocato.

MDCCXLIX.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

1911

1911

1911

1911

1911

1911

1911

1911

1911

1911

1911

1911

1911

1911

1911

Nobilissimo, Amplissimo,
Prudentissimoque SENATUI

Zirizæano salutem.

MAgnum, Patres conscripti, miraculum homo est; siue partem hujus intuemur inferiorem, pusillam corporis machinam, quæ summo artificio & compendio vastissimam mundi molem exhibet, & qua (ut *Senecæ* verbis utar) nihil neque majus neque ornatus rerum natura genuit; siue majestatem spectamus animæ, quæ naturæ & ortus sui dignitate omnem materiam longè prætervecta, velut princeps & rerum arbitra præfulget: sed hujus admirationi nihil deest, si utriusque à se quàm remotissimè naturâ dissidentis amicam, familiarem ac individuum unionem atque comita-

A 2

tum

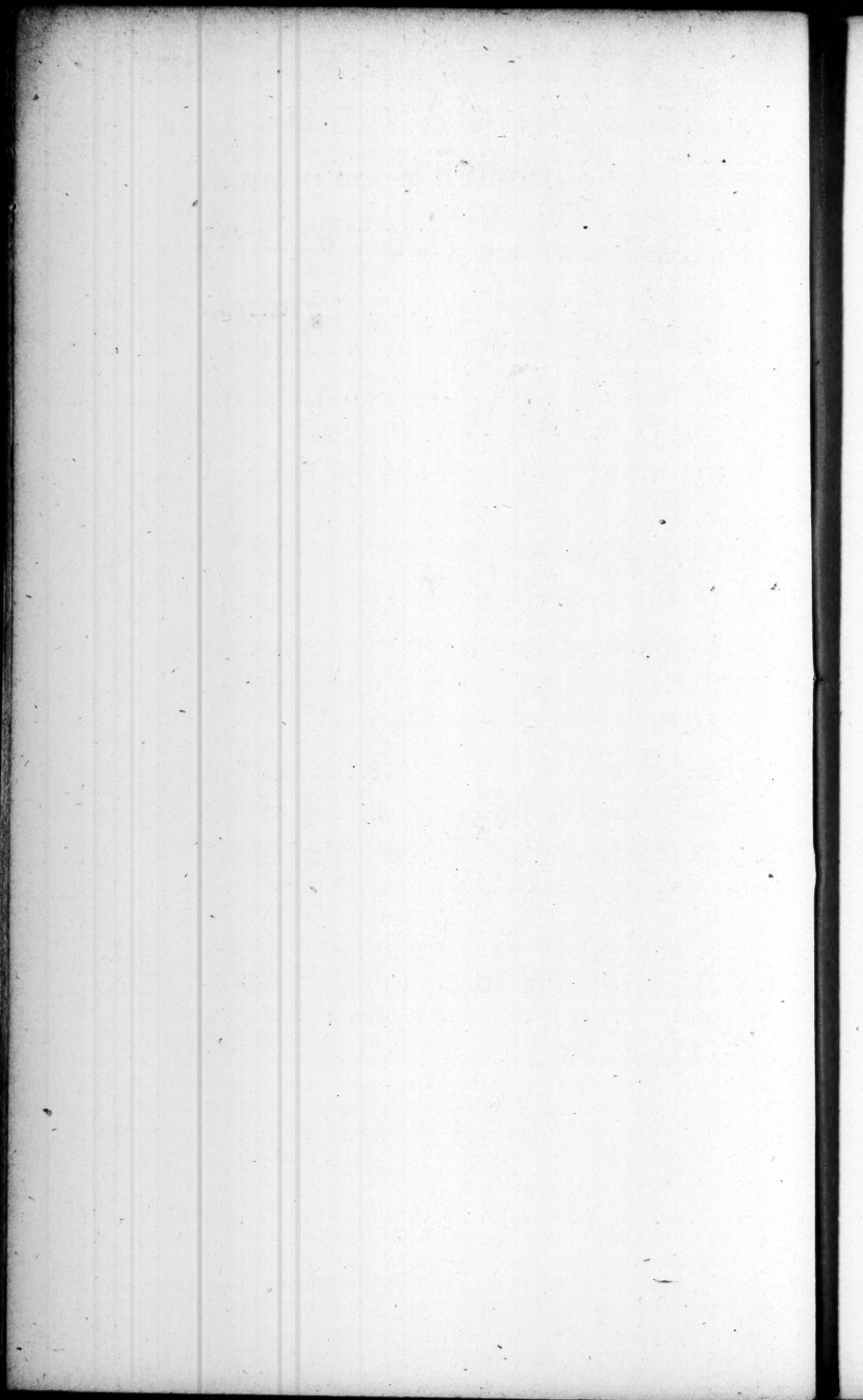
iv D E D I C A T I O.

tum contemplamur, in primis cum neutrum alterius ope vel sit, vel vivat, sed suo utrumque insito peculio se protegat. Sed quantis parasangis reliqua omnia splendor hominis à tergo relinquit, tanto hujus investigatio difficilior & cognitio desperatior. Ab omni sæculorum memoriâ qui sublimioribus curis eminere studuerunt, hunc potissimum scrutati sunt, vel ut nudâ speculatione mentem pascerent, vel in remedium humanarum calamitatum veluti deorum filii quippiam conferrent. Neutrorum conatus improbandi: quippe per quos pomœria humanæ reipublicæ & promoventur & excoluntur. Horum exemplo, Patres conscripti, ut meæ erga vos observantiæ, atque hujus breviusculi otii mei ratio constaret, de Aphthis nostratibus commentariolum edidi, vobisque inscripsi ac dicavi. Quidni vobis?

D E D I C A T I O   v

vobis? Inter quos si illæ non primum innotuere mihi, saltem longo rerum usu penitiùs penetratæ propius conspiciendas se præbuerunt. Plurima insuper vestra in me merita suo sibi jure nullum non officiorum genus exigunt: eâ animorum propensione, humanitate, ac beneficiâ me prosecuti estis, ut in patriâ urbe non alia quis verecundis votis sibi promiserit, quam in me externum cumulatissimè contulistis. Quas ob causas ne impudentiæ postuler, à qualicunque pro re nata gratitudine sperandum esse mihi persuadeo. Vobis si hæc animi atque obsequii mei pignora haud ingrata intelligam, immane quantum alacritatis accedet ad perpolienda majorum vigiliarum opera, vestrâque amplitudine digniora. Valete. Scribebam   Zzææ   exeunte   Augusto
CICERO. LXIX.

I N

Eruditissimi Viri

VINCENTII KETELARII,

Medici, & Gymnasiarchæ Zirizæani,

Commentarium

De APHTHIS NOSTRATIBUS.

MAjorum veneranda ævi stat gloria scriptis,
Queis medicam dubius consulat æger
opem.

Sed malè multa tamen, non intellecta leguntur,
Sæpiùs & priscâ non redit arte salus.

Quæque suos patitur manes mutabilis ætas,
Quæque sui queritur semina terra mali.

Antiquos nostræ latuere Mæchaonas Aphthæ,
Et latuit Medicas his adhibere manus.

Non veterum auxilio, nec defensoribus istis
Corpus eget; melius postulat artis opus.

Quum variant morbi, variantur temporis artes,
Ut nova cura malis convenienter eat.

Hanc docet & monstrat *Ketelaria* penna fa-
lutem,

Judiciumque suum, quo tueatur, habet.

Tempora temporibus discernit, nomina rebus,
Signaque cum causis ingeniosa notat.
Ex merito tibi surgit honor, doctissime Rector,
Et calami famam nobilioris habes.
Vocis iter claudunt præstrictis faucibus Aphthæ,
Sæpe immaturæ sunt quoque causa necis:
Sed tibi dant vitam; dum te fecere disertum;
Et patet in laudes area lata tuas.

Rochus Hofferus.

EDI-

EDITOR LECTORI.

CUM nemo frustra nascitur, nec in suam
sed publicam utilitatem: mihi in mentem
venit, quod me etiam pietatis ergo pro mea
facultate in commune aliquid consulere, & om-
nibus nervis, ut pro simpluribus, contendere oportuerit. Porro cum doctis placuisse viris præcipuam laudem duco; posteaquam apud me ultro citroque aliquamdiu egissem, decrevi munusculum iis offerre, quod eorum oculis dignissimum judicarent: ideoque, quod spero, me non temeritatis arguent, si hunc eruditione plenum *Traëtatulum* de Aphthis nostratibus, &c. typis publicis eorum gratiâ denuo mandem. Atque id mihi quidem faciendum potius constitui, eo quod novam hujus opusculi editionem a quamplurimis medicinæ studiosis exoptari intelligam. Fateor hercle id mihi vehementer doluisse, me, quamvis summo studio diligenterque diu perquisiverim, nisi unicum exemplar invenire haud usquam potuisse; & ex maximâ apographorum penuriâ unum ex splendidissimis artis medicæ radiis tantum non fuisse extinctum. Quod cum vidissem, serioque apud me sæpius considerâssem, rem facturus gratam omnibus Φιλιάττοις videbar; si Ketelaer in lucem, meâ qualicunque curâ perpolitum,
I
revo-

revocarem, atque hominum memoriæ tandem de integro traderem. Non est, ut, qui laudes omnes superat, supervacaneis & inanibus oneretur: ille enim gloriâ aliunde adveniente non eget, qui abundat suâ.

Non autem ab re erit quærere, an Medici, seu Veteres seu Recentiores, de Aphthis febres judicantibus loquuntur necne, eorumque observationes unum in locum cogere.

Ab Autore nostro recensitum habemus, quicquid a Veteribus fuit memoratum: restat tantummodo ut Recentiorum sententiam in medium proferrem. Hunc in primis affectum novisse videtur Willisius, quippe quem disertis verbis descripsit, uti a sequenti paragrapho huc delato ex facili colligere est. “ Quandoque in
“ febribus (ac præcipuè circa earum declina-
“ tiones) contingit, linguam, palatum, gin-
“ givas, imò totius oris & gutturis cavitatem
“ materiâ viscosâ, albicanti velut crustâ qua-
“ dam, obliniri: quâ sæpiùs detergsâ, statim
“ nova repullulat; & ni diligenter os frican-
“ do & colluendo, crustosa hæc materies cre-
“ brâ vice abstergeatur, suffocationis pericu-
“ lum ægri non rarò subeunt.” — Et paulo
infra, rationem criseos habuisse videtur, sic di-
cens: “ — in febribus, cum a longiori san-
“ guinis deflagratione materies adusta pluri-
“ mum congeritur, cujus non minima pars,
“ post

“ post crisin residua, adhuc cruori & succo
 “ nervoso confunditur, aut cerebro aliove loco
 “ defixa, ab iisdem denuo resorbetur; proba-
 “ bile est quod ista materies diuturna coctione
 “ perassetur adeo, & fere glutinis instar
 “ crassescat: quare nec sudore, nec transpi-
 “ ratione insensili diffilabilis, nec per vias uri-
 “ narias secerni habilis; sed demum arteriis
 “ aliisque salivæ ductibus in palatum debiscen-
 “ tibus (utpote usitatâ excretionis viâ) sensim
 “ exsudet, & protinus præ crassitie suâ in
 “ lentorem istum concreseat. ——— “ Novi
 “ quendam in declinatione febris, cui non so-
 “ lum huiusmodi lentoris incrustatio in parti-
 “ bus oris successit, verum salivatio copiosa,
 “ velut ab assumpto Mercurio, cum fœtore
 “ anhelitûs, item linguæ & gingivarum in-
 “ tumescentia, plures dies ciebatur.” (α) Huc-
 usque Willisium audivimus.

Mortonus etiam Aphthas criticas certissimè
 compertas habuit, & illas febrium difficilium
 comites satis dilucidè sic depingit: “ Nec
 “ non ab inflammatoriâ humorum acrimoniâ
 “ ulterius exaltatâ Aphthæ suppullulant albæ,
 “ vel, pro genio veneni magis deleterio, Ni-
 “ græ, prout salivam è sanguine magis mi-
 “ nusve venenato secerni contingit. Eadem
 “ acrimonia, dum ventriculum vellicat, Sin-

(α) De febribus Cap. 10.

“ gultum;

“ gultum ; dum musculos, membranas, vel
 “ partes glandulosas impetit, Dolores Rheu-
 “ maticos, Pleuriticos, Phreniticos, Angi-
 “ nosos *producit.*” De Crisi instante loquens
 sic inquit. “ *Siquidem, cum primum à sub-*
 “ *actione veneni incēptā, Natura quadante-*
 “ *nus superior evaserit, calor febrilis illico*
 “ *mitigari incipit, atque symptomata inde*
 “ *provenientia diminui, uti Vigilæ, Deliria,*
 “ *&c. Pulsus fortior, & minùs celer sentitur,*
 “ *atque Respiratio liberior, Aphthæ decre-*
 “ *cunt aut saltem colorem in melius mutant,*
 “ *Emunctoria corporis calore priùs constricta*
 “ *reſerantur, atque lymphæ inutilis & effæta,*
 “ *in habitu corporis priùs congesta, quā data*
 “ *porta effluit. Cum per Renes excernitur,*
 “ *Urina priùs pauca, tenuis & straminea, jam*
 “ *copiosa redditur, contentis saturata, vel*
 “ *saltem hypostasim aut enæorema dimit-*
 “ *tens : Cum per cutis poros emittitur, Sudores*
 “ *sunt universales, iique calidi & satis copiosi,*
 “ *& cum εὐφορίᾳ tolerati : Cùm e ductibus sa-*
 “ *livalibus Rivulus Lymphæ sanæ os colluit,*
 “ *Aphthæ absterguntur, brevi sanescunt, &*
 “ *fitis extinguitur.*” (β) Iterum, inter
 recensendum varias methodos, quibus ad
 Lympham colliquatam criticè expellendam
 utitur Natura, ejusdem Cl. Viri verba ita se

(β) De febribus in genere, Exercit. 1. Cap. 1.

“ ha-

habent. “ *Præsertim vero, ubi Venenum sit*
 “ *de genere Mercurialium, Lympha in tarda*
 “ *hujusmodi crisi sæpissimè Glandulas saliva-*
 “ *les atque totam membranam Os, Oesopha-*
 “ *gum & Ventriculum investientem petit :*
 “ *Unde nova eaque satis molesta Symptomata*
 “ *hoc morbi stadium ab initio usque ad finem*
 “ *comitantur : scil. Salivatio, eaque interdum*
 “ *adeo copiosa atque diutina, ut rivulus acris*
 “ *& venenatæ Lymphæ ad tres hebdomadas*
 “ *continuo scaturiat ; Et Aphthæ Albæ, sive*
 “ *Ulcuscula totam membranam oris, linguæ,*
 “ *œsophagi, & nonnunquam ventriculi glan-*
 “ *dulosam occupantia, ab acrimoniâ lymphæ*
 “ *ex his partibus excretæ orta, quæ continuo*
 “ *succrescunt & revirescunt, donec veneno,*
 “ *crisi perfectâ, penitus subactò, tota Massa*
 “ *deferbuerit.” — & febre declinante, —*
 “ *omnia sunt in vado, Pulsus magis constans*
 “ *ac vegetus fit, Urina rubedine satis tingitur,*
 “ *ac hypostasim vel saltem enæorema præci-*
 “ *pitat : Aphthæ magis albæ, ac deciduæ,*
 “ *neque amplius ad revirescendum aptæ sunt :*
 “ *Vigiliæ, Deliria, Sitis unâ cum reliquis*
 “ *id genus Symptomatis indies decrescunt.*

“ *Ubi verò e contrâ, Febris jam fiat fere*
 “ *continua, Urina sensim a rubrâ & turbatâ*
 “ *mutata, primùm hypostasim levem vel enæ-*
 “ *orema ostendat ; dein verò in claram &*
 “ *pel-*

“ pellucidam transeat, Pulsus magis celer, de-
 “ bilis ac vacillans fiat, Aphthæ nigrescere
 “ incipiant & minùs inflammari, atque, de-
 “ ciduæ licèt, iterum repullulare; Lingua
 “ fiat tremula, arida vel scabiosa; Salivatio
 “ derepente sistatur, accedentibus subsultu ten-
 “ dinum, comate, deliriis cæterisque id ge-
 “ nus febris malignæ symptomatis: procul om-
 “ ni dubio, venenum in ultimo agone, de spi-
 “ ritibus victoriam reportavit, atque, utut
 “ Natura languens crisin moliatur, nullam
 “ tamen assequitur nisi infidam & imperfec-
 “ tam, quam Mors brevi exceptura est, si assi-
 “ duo Alexipharmacorum, Vesicatoriorum cæ-
 “ terorumque malignitatis remediorum usu id
 “ non possit evitari (γ).

Quæ prædicta sunt, binis febrium His-
 toriis rata habemus; primâ sc. febris remit-
 tentis cum Diarrhœâ torminosâ comitante;
 alterâ febris Συεχέσ spuriae Rheumaticæ;
 quibus Cortice Peruviano pariter fugatis
 terminum dederunt Aphthæ. “ Spatio enim
 “ Bidui, postquam 3 vi. Corticis in varias
 “ Formulas redactas (Ægra) devorâisset, multò
 “ meliùs sese habuit, utut Aphthæ albæ & be-
 “ nignæ sub finem febris suppullarent; Ter-
 “ tio autem die, a Febre dirisque ejusdem
 “ Symptomatis, ac Aphthis nuper subortis peni-

(γ) Method. cur. Febr. cont. ration. Exercit. 2. Cap. 7.

“ tus

“ *tus liberata revaluit*(δ). Iterum: “ *Postquàm*
 “ *Cortex ad aliquot vices exhibitus fuerat,*
 “ *respectu habito ad Symptomata vehementia,*
 “ *die vicesimo Æger a doloribus ac febre pene*
 “ *liberabatur, Pulsus fortis, ac tardus, Tem-*
 “ *peries mitis evasit, Sitis penè extinguebatur,*
 “ *Appetitus rediit, Lingua tamen quadante-*
 “ *nus arescebat, & Urina plus justo rubescebat;*
 “ *unde conjeci rem esse in vado, atque Natu-*
 “ *ram veneni reliquias sponte deleturam.*
 “ *Quid fit? Spatio unius hebdomadæ Aphthæ*
 “ *quasi Criticæ cum Salivatione conjunctæ*
 “ *morbum terminabant; qui solito contuma-*
 “ *cior erat, vel quia a veneno intensiori pro-*
 “ *ducebatur, vel quia Æger nauseabundus*
 “ *vix dimidiam partem Remedii præscripti*
 “ *deglutiebat; Vel quia Cortex parum ve-*
 “ *getus ministrabatur* (ε).” Denique sub
 exitu Febris Dysentericæ anni 1666 Aph-
 thas tum Symptomata exitialia comitantes,
 tum salutare criticas observavit. “ *Die 14°.*
 “ *17°. 21°. fatis cedebant Ægri, non autem*
 “ *absque Siti inexplebili, Aphthis albis vel*
 “ *nigris, Pulsu celeri, Deliriis, cæterisque*
 “ *febris Epidemiæ indiciis.*” —————
 “ *Alios (virulentia per ductus salivales cri-*
 “ *ticè expulsâ) ope Aphtharum & salivationis*

(δ) Exercit. 2. Cap. 9. Histor. 3.

(ε) Histor. 13.

“ immensæ supervenientis (quod in Crisi Fe-
 “ brium ΣΥΝΕΧΕΩΝ haud rarò evenire solet) li-
 “ beratos memini (ζ).”

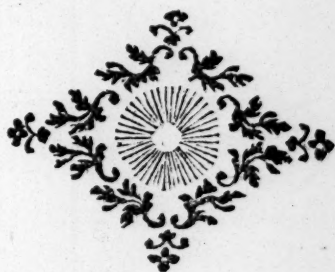
Sydenhamus etiam, ille diligens fidusque
 observator, in constitutione Dysentericæ Fe-
 brisque Dysentericæ annorum 1669, 70, 71,
 72, de Aphthis eadem memorat: & primò
 de Dysenteriâ. “ Aphthæ insuper, exeunte
 “ morbo, oris interna, faucesque sæpenumero
 “ obsident; in primis ubi corpus diu fuerit ex-
 “ calefactum, & materiæ peccantis evacuatio
 “ medicamentis adstringentibus impedita, non
 “ exacto priùs per Cathartica morbi fomite.
 “ Atque hæc quidem mortem imminentem ut
 “ plurimùm denunciant (η).” Dein de febre
 Dysentericâ hoc modo disceptat. “ Ad
 “ Aphthas, cùm jam discessum meditaretur,
 “ erat propensior (sc. Febris) quam vel prior
 “ ista, vel alia quævis Febris species, quam
 “ mihi hætenus contigit videre. Huic etenim
 “ perquam familiare fuit (uti & Febri etiam
 “ illi, quæ Dysenteriis supervenit) cum jam
 “ fere desineret, materiam fædam atque acrem
 “ è sanguine in os atque gulam deponere,
 “ unde nascebatur dictum Symptoma; in iis
 “ præsertim, quos contumacior morbus diutius
 “ maceraverat, & regimen justo calidius am-
 “ plius infirmârat (θ).

(ζ) Appendix Exercit. 11. (η) De Dysenter. p. 180.

(θ) De febre Dysenterica p. 190.

Sed de his hætenus. Cum autem tam in his quam in cæteris regionibus Aphthæ aliis judicationibus criticis sese adjecerint: nullus dubito, quin hic meus labor, quantumvis exiguus, ad patriæ commodum sit redundaturus, Pæoniamque artem, unico hoc fidere jam rursus coruscante, lucidiorem redditurus. Nihil restat itaque, nisi ut orem obtesterque te, Candide Lector, ut quod tuâ gratiâ in hac novâ Commentarii sequentis editione curandâ præstiti, boni consulas: & eâdem benevolentia, quâ tibi dono, quicquid hoc opusculi est, quod tamen, nî fallor, in suo genere præstantissimum esse mecum senties, accipere digneris. Vale.

Scribebam Londini
ad Calendas Julii, 1749°.

COMMENTARIUS

DE

APHTHIS NOSTRATIBUS

SEU

Belgarum **Sprouw.**

UNDE malo huic, quod septentrionalibus hisce plagis tam frequens atque anceps est, Aphtharum nomen sit inditum, meritò miramur. Nam quæ à priscis (a) Medicinæ conditoribus nobis Aphthæ describuntur, adeo a nostris diversæ sunt, ut toto cœlo distent. Hippocrates Aphorismo vigesimo quarto Sectionis tertiæ (b), multisque

(a) *Verum ea longè periculosissima sunt ulcera, quas ἀφθας Græci appellant; sed in pueris, hos enim sæpe consumunt. In viris & mulieribus idem periculum non est. Hæc ulcera a gingivis incipiunt; deinde palatum, totumque os occupant; tum ad uvam faucesque descendunt: quibus obsessis, non facile fit, ut puer convalescat: ac miserius etiam est, si lactans adhuc infans est; quo minus imperari remedium aliquod potest. Cels. Lib. vi. Cap. 11.*

(b) *Ἐν δὲ τῇσιν ἡλικίῃσι τοιάδε ξυμβαίνει. τοῖσι μὲν σμικροῖσι καὶ νεογνοῖσι παιδίοισιν, ἀφθαί. ἐμεῖοι. βῆχες. ἀγρυπνίαι. φόβοι. ὀμφαλῶ φλεγμαναί. αὐτῶν ὑγρότητες.*

B 2

aliis

aliis locis (c), inter morbos primæ infantium ætatis proprios eas numerat, & superficialia oris ulcera, maligna & serpentina, ignea quadam caliditate prædita vocat, quæ nuper natis infantibus, tenellisque accidunt. Ad ea Galenus, “ in puerulis, ait, recens in lucem “ editis Aphthas fieri. Sic autem vocant ulcerationes oris superficialias, præ mollitie “ maximè instrumentorum exortas, quæ ne- “ que contactum, neque lactis qualitatem “ ferre possunt, quod non parum feri in se “ continet. Est autem id naturâ abstergendi “ facultate præditum, adeo ut mirum non sit, “ si in mollioribus corporibus quas in superficie ulcerationes efficiat (d):” Et alibi facile ea placari inquit, si infantis os cibis & potibus prorsus insuetum modicè astringas. Nec oris tantum, sed & aliarum partium fervida & superficialia ulcera Aphthas vocârunt. Unde Hippocrati ἀφθᾶν τὰ αἰδοῖα di-

(c) Τὰ ἐν παρισθμίῳ ἕλκεα ἀνευ πυρετῶν γινόμενα, ἀσφαλέςερα. ————— ὁκόσοισι ταχέως ἐν παρισθμίῳ νομαὶ ὑφίστανται, τῶν πυρετῶν μενύων καὶ βηχίων, κίνδυνος πάλιν γενέσθαι ἕλκεα τὰ παλινδρομήσαντα ἐν ἰσθμίῳ. ἕλκεα τοῖσιν ὁμοίοισι, κινδυνώδη. τοῖσι παιδίοισιν ἀξιολόγοις ἕλκεσιν ἐν παρισθμίῳσι, καλαπινομένων, σωτηρίας εἰσίν. ὁκόσα δὴ μᾶλλον τῶν πρότερον μὴ δυναμένων καλαπίνειν ἐν παρισθμίῳσιν ἕλκεσι, πολὺ τὸ χολῶδες ἀνεμῆσθαι, ἢ κατὰ κοιλίαν ἔρχεσθαι, κινδυνώδες, ὧς sic deinceps. Hippocrat. περὶ ὁδοντοφυΐας.

(d) Galen. Commentar. in Hippocrat. Aphor. 24. § iii.

cuntur.

cuntur (e). Sic illi, & ex illis omnibus Medicorum natio deinceps uno ferè ore locuta est: qui acrimoniam & corruptionem nescio quam assumptorum, e ventriculo exhalantium, aut e capite in subjectum os procumbentium, causam earum statuere, & repellentium usu tractavere. Nostrates verò Aphthæ ab his omnibus procul sint, & naturâ, causis, ipsâque curandi methodo differant, in progressu patebit. Quod praxin auspicantibus non leviter semper imposuit, quos nomina & Veterum ductum secutos in exitiales errores sæpe lapsos fuisse necesse est. Non utique dubitem, si animi sensa candidè aperire liceat, asserere, id vitii, quod vulgari notione Aphthas appellamus, iis, qui Medicinam nobis tradidere, vel planè fuisse ignotum, vel alterius apud illos, quàm hîc, indolis; ut mirum non sit, nulla aut obscura ejus vestigia monumentis eorum contineri. Quid enim? si hodie Gallia, Italia, Hispania, & calidiores regiones id adeo ignorent, ut ne fando quidem de eo quicquam inaudivisse videantur, saltem ex Practicis eorum nemo, ut nobis conspici-

(e) Ἡν ἀφθῆσιν τὰ αἰδοῖα, μύρτα ἐψήσας ἐν οἴνῳ, διακλυζέσθω αἰδοῖα. Hippocr. περὶ γυναικείης φύσεως. Ἐξ *infra*; ἢ ἐν τοῖσιν αἰδοίοισιν τὰ ἔλκεα γένηται, βόειον γάλαρ ἐπαλείφειν καὶ μυρσίνην ἐν οἴνῳ καθεψῶν, διακλυζέτω τῷ οἴνῳ, ἢ ἐλαίας φύλλα, καὶ βάλτου καὶ ῥοιῆς. Hippocr. περὶ γυναικείων.

tur, prælibaverit aut attigerit: quid de Antiquis existimabimus, qui eodem aut ferventiori cœlo usi sunt? Fateor quidem Hippocratem in calce Προγνωστικῆς hæc de se prædicare: “ Non esse quod a quoquam nomen alicujus morbi desideretur, quod iis libris descriptum non sit: quippe signa, ibi tradita, vera esse & in Libya, & in Delo, & in Scythia (f),” id est, regione calidissimâ, temperatâ, frigidissimâ. Ubi non tam Græciæ quam universi mundi praxin ob oculos posuisse videtur, & eum rerum usum affectus, ut omnes humani corporis affectiones viderit atque indicârit. Quamquam tanto viro, quem semper veneratus sum, nihil derogatum velim; affirmare tamen id ausim, si tantâ frequentiâ, tantoque periculo, ut nobis, ità antiquis Aphthæ unquam visæ fuif-

(f) Ἐπεὶ καὶ ἐν Λιβύῃ *, καὶ ἐν Δήλῳ, καὶ ἐν Σκυδίῃ φαίνεσθαι τὰ προσγεγραμμένα ἀληθευούσα σημεῖα. ἐξ ὧν χρὴ εἰδέναι, ὅτι ἐντε τοῖσιν αὐτοῖσιν χωρίοισιν, εἶδεν δεινὸν τὰ πολλαπλάσια αὐτῶν ἐπιτυγχάνειν, ἣν ἐκμαθὼν τις αὐτὰ κρίνειν τε καὶ λογίζεσθαι ὀρθῶς ἐπίσῃλαι. ποθέειν δὲ χρὴ εὐδενὸς νεσθήματος ὄνομα, ὃ, τι μὴ τυγχάνῃ ἐνθάδε γεγραμμένον. πάντα γὰρ ὁκόσα ἐν τοῖσι χρόνοις τοῖσι προειρημένοις κρίνεσθαι, γνώσῃ τοῖσι αὐτέοις σημείοισιν. Hippocrat. in loco supra citato.

* *Operæ pretium videtur apponere quod ad hunc locum his verbis ascribit Erotianus.* Λιβύῃ, Δήλῳ, Σκυδίῃ. Νῦν Ἰπποκράτης ἠθέλησε τὰ τρία κλίματα τῆς οἰκουμένης δηλῶσαι, Λιβύην μὲν ἀντικρὺς εἰπὼν, τὴν δὲ Ἀσίαν διὰ τῆς Δήλῃς, τὴν Εὐρώπην διὰ τῆς Σκυδίας. Foessii Annotat.

sent,

sent, non tam oscitanter, negligerterque posteris eas exposuissent: quippe qui minimos ac tutissimos quosque affectus eâ curâ, eâque ambitione profecuti sint. Hâc quoque causâ nihil iis dignum a quopiam hætenus editum est; quòd antiquos compilando ingentia volumina quisque malit condere, aut etiam miræ sectari, quàm endemia & patria vitia proprio studio eruere. Sed de nomine eo minùs litigandum est, quod majorum potissimum reverentiâ videtur receptum; ne quid usquam locorum aut gentium foret, quod priscis illis patribus inobservatum videretur.

Aphthas igitur, ut Nobis occurrunt, hoc modo fusiùs & rudiùs describo. Pustulæ sunt albicantes summis ac internis oris & interdum vicinis respirationis & deglutitionis partibus insidentes, plerumque per lentam ac imperfectam crisin febribus supervenientes, Borealibus his tractibus familiares. In tuberculorum & pustularum censum redigendas esse, non in ulcerum, fides oculorum evincit. Quid, quæso, istis cum ulcere? Non hîc solutio continui, non imminuta, sed aucta magnitudo est. Pariter non exedendo escharam seu crustam tenellis partibus inducunt; sed vel maturæ frustulatim decidunt, vel interiora repetendo manifestiora sui vestigia, quàm si nunquam fuissent, in ore relinquunt. Eas quoque sem-

per candescere, aut subalbicare & ad cineritum colorem vergere, imprimis si funestæ sint, nihilo minùs liquet. Ut rubræ & atræ pro humoris differentia speculantium potius fragmenta sint, quàm usu inveniantur. Saltem, dum meliora doceamur, eas negamus. Non enim verisimile est, ut in rebus sibi adeò vicinis & cognatis fors tantum polleat, cùm albæ plus millies nobis oblatae sint, ut rubrarum, nigrarumve ne umbræ quidem unquam apparuerint. Superficiaræ hæ pustulæ candentibus apiculis orbiculatis utrinque ab uvula frequentissimè incipiunt, & inde per devexiores palati partes progressæ, illis finibus aliquando continentur : interdum, si graviores sint, toto ore sparguntur : linguam, gingivas, atque ipsa labia, quæ ori intùs obtenduntur, occupant. Sæpe nec his limitibus subsistunt, sed pomœria proferunt ad imas fauces, gulam, œsophagum, & quæ his continua copiosius sero solent prolui. Hujus rei non levia nec pauca indicia sunt. Nam ut ea præteream, quæ à deglutiendi & spiritum ducendi difficultate petuntur ; instar omnium documento est, Aphthas, quando jam maturuerunt & excernuntur, tantâ copiâ aliquos dies per os & per alvum nonnunquam rejici, ut aliquot pelves vel matulæ congestas eas vix capiant.

Non

Non inficias eo tenacem & glutinosum mucum, qui individuus earum comes est, videri posse illas augere; tamen quocunque modo res expenditur, tantum Aphtharum semper relinquitur, ut nec os, nec quicquid est vicinarum partium tantum earum vim capiat. Ut non immeritò videri possim stupore quodam in eam opinionem raptus, tantis Aphthis conspectis, ipsum ventriculum & tenuia intestina interiùs tota iis obsessa fuisse. Sed de hac re nostratium practicorum iudicium esto: dissimulare mentem fas non erat.

De causis Aphtharum, & quomodo generantur, major difficultas est; &, quia rei caput, hîc paulò diutiùs & pressius morandum. Ante omnia non temerè quidem videor mihi persuasisse, hunc affectum, qui omni ætati & sexui communis est, eodem semper modo oriri & a causis pendere, quæ magnitudine atque acrimoniâ, seu, quis malit, malignitate quidem, nunquam autem naturâ diffideant. Ut audiendi non sint, qui alias in nuper natis & infantibus, alias in adultis ponunt. Quippe puellorum Aphthas a lacte nutricis serofiori aut acriori molles & teneras oris partes erodente aut exedente nasci, aut aliâ quadam causâ externâ, oppidò quàm ridiculum est. Omnis acrimonia seu assumptorum, seu catarri e capite in subiectum os delapsi, seu
e ven-

e ventriculo exhalans, non excitabit, sed, ut astringentia, natas Aphthas abolebit. Si oculis & observationibus suis practici mallent credere, quàm præjudiciis, quæ temerè ab antiquis hausere; fateri cogerentur, nihil esse, quod generationem & Aphtharum maturationem plus remoretur, quàm earum rerum usum, quas Aphtharum causas statuunt. Quotidie videre est, si, ortis Aphthis, prolapsus feri in fauces aut alias interiores partes superveniat, quàm statim evanescant, ac malo omine discedant. Sed non tam aliorum placita laceffere, quam propria firmare, ab instituti ratione monemur.

Omnes, quotquot sunt, Aphthas per crisin gigni, plerumque imperfectam & lentam, & unam ac solam causam agnoscere empyreuma, quod, vario fonte in vasis natum, a natura in dicta loca eliditur, ex animi sententia ut demonstretur, omnem hinc operam dabimus. Id haud difficulter persuadebitur, si illâ notatione & ratione Aphthæ spectentur, qua continuis & ardentibus febribus viridi constantique ætate superveniunt: Ibi earum ortum & eruptionem symptomata perturbationis criticæ manifestissimè ante eunt, alias severiora, alias mitiora, pro causæ antecedentis & materiæ in vasis morbificæ copia ac malignitate, viriumque robore aut dejectione: Ibi subitam
ad

ad salutem & mortem, in melius vel deterius mutationem fieri, & post naturæ morbique conflictum eas nasci, longè evidentissimè conspicitur. Vario namque ancipitique Martes peragitur; nunc antecedentis causæ empyreumate illo a natura probè subacto ac mitigato, per eas criticè expulso magnâ ægrorum euphoriâ & symphoriâ; nunc morbificâ materiâ uberiore, contumacior aut maligniore, negotium naturæ exhibente, prostratis viribus, ægrorum exitio cuncta tentantur, & vel nullæ Aphthæ prodeunt, vel mox, omnibus in pejus ruentibus, triumphante morbo, summâ animi angustîâ conduntur atque discedunt. Quam anadromen, quandocunque aut quotiescunque tandem fit, nisi anagoge vel naturæ sponte vel artis auxiliis sequatur, pro depositis & conclamatis ægri meritò habentur. Quæ, quæso, evidentiora criseos indicia? Aphtharum materia ab internis ad externas, a nobilibus ad partes ignobiliores trusa bonam ac salutarem; constantibus viribus, mutationem causatur: contrà, symptomatico motu ab externis & ignobilioribus ad interna & nobiliora aut in vasa majora regurgitans, opprimendo, & tantum non extinguendo vitæ fontem, perniciem affert.

Fateor equidem perfectas crises, quæ statis diebus morbos plenissimè solvunt, in his oris

quàm rarissimè occurrere, & crîsum signa adeò confusa & obscura nobis offerri, ut ferè frustra captentur; nihilo tamen minùs imperfectas, quæ lentè & sensim extirpant quicquid in corpore malorum est, frequentissimè dari constat: quibus non immeritò Aphthæ accensentur. Est enim affectus hic tardior, & plerumque longiùs protrahitur, nec in dies tantum, sed in septimanas, nonnunquam menses. Contingit utique sæpissimè, maximè si initio morbi universales vacuationes neglectæ fuerint, cum eæ per Aphthas commodè post tentari nequeant, eam plethoram & cacochymiam in corpore exundare, quæ non nisi longo tempore per Aphthas, diaphoresin, sudores, urinam & lenia alviduca absumi possit. Nam venæ sectioni, quod palmarium ad deplenda vasa præsidium est, aut acriori, iteratæve purgationi nullum locum esse post ortas Aphthas, si ex dictis nondum patet, plenius & fusiùs in earum curatione urgebitur. Adeo ut omnis vasorum colluvies Aphthis potissimùm exhaurienda sit. Adhæc antequam periodum legitimè absolverunt, & omne miasma, Aphthis eliminandum, sublatum est; variis de causis stationem deserunt & interna repetunt. Hoc casu maximam partem aut in solidum quæ per excretionem, quæ per anadromen, evanescunt; adeò ut interius os, quod

quod pridie aut aliquot ante horis undique
 iis obtectum erat, postridie, vel paulò post,
 omnibus liberum & vacuum fit; ægri expedi-
 titiùs deglutiendi & spirandi munia obeant,
 sibi que restituti videantur. Sed qui debella-
 tus apparet hostis, in insidiis latet, hoc plus
 metuendus, quò vitalibus propiùs adsit.
 Quodcunque istius miasmatis in vasa nunc re-
 diit, (ut ex recrudescente feбри, cordis op-
 pressione, citato interdum alvi profluvio, aliis-
 que facilè colligitur) novam ibi materiam,
 quam sibi obnoxiam faciat, invenit, & fer-
 menti vice, in suas partes rapit quicquid sequi
 promptum paratumque est: Cum quo prælia
 instaurat, quibus si non fatiscat & concidat,
 tamen plurimum quantum natura delassatur,
 & non, nisi commodis alimentorum & me-
 dicamentorum adminiculis suffulta, denuo se
 exonerat, novasque Aphthas gignit. Quæ
 non aliter ferè, quàm si nullæ unquam fu-
 issent, suum spatium relinquunt, quo matu-
 rentur & excernantur. Neque id semel, sed
 interdum sexies, septiesve aut sæpiùs contin-
 git, ut expulsa Aphtharum causa vitæ arcem
 infestis signis petat. Ex quibus videtur esse
 perspicuum, omnes Aphthas per modum cri-
 seos nasci, quæ ex ancipiti & diuturna naturæ
 & morbi lucta moras trahat longiores aut bre-
 viores, ut alteruter fortior pluribus aut pauci-
 oribus præliis bellum illud confecerit. Nunc

Nunc de antecedente & continente Aphtharum causis dicendum est. Antecedentem non ejusdem indolis & moris esse, vel id unum argumento est, quod tanta illius moderatio & benignitas aliquando sit, ut quamvis copia fatiget, edomita tamen & mitigata nihil negotii cordi faceſſat: aliàs tam ferali rabie graſſetur & infeſtet, ut quascunque partes tetigerit, extrema iis minetur: si cordi incubuerit, ejus calorem, motum, & quicquid ex eo in universum corpus virium diffunditur, tantum non suffocet: Si in infimum ventrem præceps feratur, symptomatum phalangem invehat, & inter ea perniciosissimam diarrhœam, qua corpori vix succus & viribus fomes relinquitur: Pari modo si mentis sedem invaserit, deliria, vigilias, jactationes, furores, aliaque sævissima infligat, adeò ut hæc tanto imperio, quanto illa obsequio se gerat. Neque aliunde ferme illa empyreumatis diversitas petenda est, quàm a materiæ morbificæ coctione aut cruditate. Per pepasum enim & coctionem, quæ excessu qualitatis infecta sunt, ad temperiei mediocritatem rediguntur; & quæ orgasmo huc illuc palabunda vagantur, in ordinem redeunt; quæque substantiæ modo quodam omnis coctionis expertia sunt, ab utilibus separata convenientibus viis excluduntur: ut quocunque modo ferociam ponant,

nant, quæ à naturæ finibus longiùs recesserunt. Et ut hic quorundam, juniorum inprimis, qui postquam cum sapientia veterum divortium fecere, ipsis quoque artis vocabulis nuncium misere, palato inserviat; non intelligimus coctionem illam cæco modo fieri ab nescio qua natura partibusque solidis; sed cum sit fermentatio, mistorum concursu, virtute & efficacîâ absolvi. Facile enim concipimus plurima heterogenea inter se commissa se infringere, atterere, & luctando omnem asperitatem & feritatem amittere. Novum etiam è corde spirituum accessum semper humores non modo ciere, stimulare & miscere, sed & quadam veluti Majestâte omnia moderari. Quamvis difficile sit omnes continenter meatus & ductus prodere, quibus animalis spiritus ad cor & deinceps in sanguinem redeat; tamen de re ipsa dubitandum non esse, satis arguit & structura cordis & ejus nunquam intermissa atque indefessa munia. Ex musculis miro opificio totum contextum non nisi animali spiritu inflatur atque agitur. Deinde singulis pulsibus is ignis in corde accenditur, qui non aliter in effæto sanguine oriri posse videtur, quàm accessione & inflammatione acerrimi cujusdam agentis: quod qui aliud ab animali spiritu comminiscitur, næ ille argutando meras nugas agit. Consentaneum etiam naturæ legibus

legibus est, ut quæ cordis anfractus semel transiere, si sibi consultum velint, identidem officinam illam repetant; qua à morticino languore vindicentur. Hic animalis spiritus in orbem ad cor regressus & sanguini postliminò redditus, ut rei naturalis pepseos & coctionis autor est, ità pepasmm & coctionem rerum alienarum, quæque præter naturam sunt, primariò obit: ut, tanquam naturæ minister atque emissarius, eam omnibus formam indat, quæ vel vitæ sustentandæ sint, vel excretioni facilitandæ. Hinc quæ ante septimum morbi diem Aphthæ suboriuntur, multò molestiores & lethaliiores sunt iis, quæ à septimo vel nono die proveniunt; quod earum materia mitior & mollior tractu temporis evaserit, minusque jam viribus fractis gravis sit, quàm contumacior viribus integris.

Sed quia hætenus Aphthas ut continuarum febrium comites vel pedissequas expendimus; antequam antecedens earum causa dimittitur, videndum est an ea semper in febrili miasmate consistat. Memini plurimis adfuisse me, qui in summa apyrexia Aphthis tenerentur; qui que præsensisse nullam febrim, ab omnique graviori malo se immunes fuisse asseverarent. Possè etiam Aphthas per se oriri, nullâ præcedente vel comitante febre, haud difficulter credere inducor, cùm quævis labes, à natura

viſta & eò loci criticè expulſa, earum materia eſſe poſſit. In infantibus certè & nuper editis, talis acrimonia ac malignitas, præeuntesque febres non ſemper obſervantur. Omnis earum cauſa & origo in illis videtur deberi materno ſanguini & polydædalæ iſti impuritati, quam in utero contraxere, quæ levi ſæpe ebullitione per ſudorem & Aphthas fugatur. Inquinamentum tamen febrile, majoribus vafis conceptum, ſuâ, naturæque propenſione ad Aphthas tendens, plerumque earum antecedens materia & cauſa eſt. Quæ ut continens fiat, & ad dicta loca feratur, nunc videndum eſt.

Docet uſus, vacuationes, quamvis morbis ſint pares, tamen eos non ſolvere, quin etiam magis irritare, ſi eorum cauſa per loca non ſibi commoda viam affectet. Ita in variolis & morbillis, ut & Aphthis, ſtimulata alvus quantum ſæpe noceat experimur. Unde ad ſalutarem excretionem non modo requiritur naturæ inclinatio & robur, quibus à moleſtis & alienis rebus liberetur; ſed vel in primis ut peculiari humorum morbificorum ingenio ac motui ii meatus & viæ pateant, per quas inoffenſo curſu ferantur. Hinc in imperfecta criſi, qua omne malum non unâ ſubitâ mutatione, ſed pluribus judicationibus abſumitur, optimè monet Hippocrates: “ Quæ du-
C “ cenda

“ cenda sunt, eò ducenda, quò maximè natura
 “ vergit, per loca convenientia (g).” Neque
 hæc Aphtharum continens causa per arterias
 proximè in os, eique vicinas partes videtur
 egeri, sed potiùs per vasa, adulto hoc sæculo
 detecta, quæ lympham vehunt, & ab inven-
 toribus *lymphatica* appellata sunt. Illa non
 tantum limpidissimam & purissimam ad
 oris vocalesque partes irrigandas aquam ma-
 nant; sed & sæpe vitia, quæ induerunt,
 in eadem loca deponunt: Quid enim obftet
 quo minùs sincerus hic humor ex vasis ma-
 joribus admittat & transferat quædam mias-
 mata & sanguinis vitia, cum tenuitate & flui-
 ditate aptissimum vehiculum sit? De hoc ta-
 men cum nemine contenderim, quia ad fe-
 licem Aphtharum curationem exiguum mo-
 mentum ac pondus videtur conferre.

Id extra omnem aleam est, plurimum feri
 Aphthas comitari, & ore totoque capite exu-
 perare. Videre licet, sub earum exortum,
 ægros, flammante feбри, aliquando non solum
 in somnum pronos, sed profundo etiam so-
 pore inquietari, vellicari & turbulentiùs evi-
 gilare. Quæ simul arguunt feri in capite

(g) “Α δεῖ ἄγειν, ὅπη ἀν μάλισα ῥέπη διὰ τῶν συμφερόντων χωρίων,
 ταύτη ἄγειν. Hipp. de hum. 30.

“Α δεῖ ἄγειν, ὅκῃ ἀν μάλισα ῥέπη, ταύτη ἄγειν, διὰ τῶν συμφε-
 ρόντων χωρίων. Idem. Aph. i. 21.

plethoram & acrimoniam empyreumatis sero
junctam, menti sensibusque vel sepultis gravem.

Postquam internas Aphtharum causas, modumque generationis rudi Minervâ delineavimus; quo fato septentrionalem plagam potissimum oppugnent, quod in descriptione postremum erat, quærendum videtur.

Dari morbos endemios, qui certis quibusdam locis & populis peculiariter adhærent, nec aliis regionibus temere conspiciuntur, ab omni ævo observatum est.

*Est Elephas morbus, qui propter flumina Nili
Gignitur Ægypto in media, neque præterea
usquam.*

*Atthide tentantur gressus, oculique in
Achæis*

*Finibus, inde aliis alius locus est inimicus
Partibus ac membris: varius concinnat id
Aër.*

LUCRET. VI. 1112.

Alpium accolæ quàm obnoxii sint strumis, bronchocelis, & steatomatis; & Sarmatæ ac Poloni illi plicæ, qua capilli velut glutine inviscantur ac complicantur, notum est. Sed omnium instar eos arguit Scorbutus noster, qui hæc oras perpetuâ tyrannide occupat, & hic veluti sepem regni constituit. Aphthas autem nostrates ex eorum censu esse facile

mihi consentiet, qui omnia retro sæcula, & quà diversus à nostro orbis porrigitur, animo relegit. Prisci artis nostræ Patres in hoc affectu silentio plusquam sacro usi fuere; & qui deinceps infecuti sunt, quique hodie calidioribus terræ humanæ saluti consulunt, nusquam earum meminere.

Solo, ut supra dictum est, nomine nobiscum conveniunt, qui, si utrarumque natura spectetur, maximo intervallo diffident. Si rem suis momentis perpenderit, non utique magno labore causas explorabimus: nam qui in his oris humor naturæ vi in Aphthas propendet, easque gignit, ferventiori tractu eum sudor omnem exhaurit. Quippe aër subtilior, corporum habitus rarior, humores tenuiores & fluidiores, omnia denique ad diaphoresin & sudorem comparata sunt; contra, apud nos frigidius & humidius cœlum, victus crudior, habitus corporum densior & humores crassiores, reliquaque omnia totidem fere sudoris remoræ sunt. Nec levia aut pauca indicia sunt, quæ probent, nostratium Aphtharum materiam æstuante plagâ critico sudore dissipari. Nam hic copiosior sudor & uberiores urinæ Aphthas in primis tutiores, levioresque efficiunt: quæ vacuationes si quo modo præpediantur aut subsistant, maxima Aphtharum vis etiam a valido sed oppresso corde

corde emergit ac continuo succrescit. Materia enim ἀφθώδης fero potissimum miscetur, & ob id commodissime vacuatur per vias quibus serum & lymphæ defæcatur. Ad hæc nihil in Aphthis funestius est illis excretionibus, quæ revulsionis lege sudorem remorantur: aut si alvus, uterus, hæmorrhoides, aliæve partes sponte vel temere irritatæ, præsentibus Aphthis, magnam eorum, quæ consuevere, copiam profundant.

Adeo ut nostrates Aphthæ suboriantur lentâ crisi, quæque hic æmuletur eam, quæ in naturis, locis, aëre, victu calidioribus sudore aut urinâ peragatur.

Est quodam prodire tenus, si non datur ultra.
HORAT. Epist. I. i. ver. 32.

Nec omnibus quidem borealibus tractibus ex æquo frequentes ac graves sunt: singulæ fere urbes aliter eas experiuntur. Zelandia nostra adeo iis exposita est, ut, senescente autumno aut ineunte hyeme, decimæ quæque & ultra ex continuis febribus per eas terminentur. Horum omnium endemiorum malorum causas si ex Physicis instituti nostri ratio pateretur transferre; non aliam nunc animo lubentius amplecterer, quam in mundi hujus incunabulis omnia ex iis simplicissimis

rerum seminibus (quæ innumerabilia sunt) coaluisse, atque etiam dum constare, quæ firmam & stabilem nullâque creatâ vi domabilem naturam sortita, multifariam quidem inter se committuntur, dividunturque, ne-tiquam vero primum substantiæ modum exuunt vel mutant. Quæ primordia ut terram nostram componunt & pro naturæ suæ indole omnia afficiunt, singulas hujus telluris regiones & plagas iis omnibus referciunt, quæ nobis vel amica vel inimica, salutaria vel noxia sunt. Nec subterraneis modo mineralibus alia aliis loca ingravidantur, atque imprægnantur; sed summa hinc terra quæ inquinamenta induit, illis aquas, aërem, fruges, fructus, omnemque hominis nutritum spargit: adeo ut inter sacra mensæ, dum genio litatur, cum gulæ illecebris ea admittantur, quæ cuniculos in vitam sensim agant, eamque mox demoliantur.

——— *Has leges æternaque fœdera certis*
Imposuit natura locis ———

VIRG. Geor. i. 60.

Ut Medicina, naturæ simia, ex combinatione simplicium alia atque alia in usum hominum medicamina præparat; ita ex fœcundissimâ naturæ penu quædam ad salutem & nostri

nostri conservationem nobis suppetunt, nonnulla in perniciem simul obrepunt; quod aliena & heterogenea labem suam ubique relinquunt: adeo ut ex iis fontibus domestici & vernaculi morbi emergant, quibus vita sustentatur & conservatur.

Ventorum quoque ac cœli, solisque clementia vel ferocia, locorumque situs sua huc pondera conferunt. Cyclades Zelandiæ nostræ, mediis aquis innatantes, cum non nisi vada sint, congesto aggere cincta, & ambienti pelago vix caput extollentia; cumque Neptuniam hanc prolem ventorum furori objiciant: quid mirum cum hic cœli haustum esse, qui præter uliginosi soli salsedinem, eorum affectuum parens sit, de quibus aliæ gentes ne fando quidem inaudiverint? Sed longiùs digressi in viam redeamus.

Dum procata æticas & externas causas nostratibus Aphthis eas assigno, quas in genere omnium endemiorum morborum scaturigines agnosco; non eadem mea ac illorum mens est, qui veterum Aphthas tradidere. Illi enim, dum ea externa assumuntur, vel alio quovis modo internas oris partes feriunt, acri erosionem, aliâque infestâ qualitate proximè volunt parere ea ulcera, quæ ipsis Aphthæ vocantur: secus autem, vitia ea ut foris ingruunt, ita Aphthas nunquam edunt, nisi prius univer-

sum sanguinem affecerint, idque negotii solidis partibus creaverint, ut continuæ febres inde plerumque succrescant, quæ peculiari naturâ humorumque motu in Aphthas desinunt. Sed ad signa earum transimus.

Diagnostica, quæ præsentēs eas indicant, cū oculis obvia sint, & dijudicari vel à mulierculis possint, minùs anxiam & sollicitam operam postulant. Ea vero diagnosi, quæ Aphthas imminentes & mox erupturas ex artis legibus speculatur, difficilior est, & incertâ augurandi fide fere nititur. Utcunque se habet, præstrinxisse eam, utique fraudi non erit. Instare Aphthas docent primò spirandi & deglutiendi labores; æstusque pectoris reciprocantis inordinatior atque immoderatio; vox minus distincta ac clara, (lingua etiam, omnisque interni oris compages ab indomita siccitate exasperatur;) somnus nunc turbulentus, nunc profundus, sed à quo non magno adeo opere ægri levantur. Quæ ab urinis in hunc finem indicia petuntur, adeo incerta sunt, ut recenferi non mereantur. Mitissimæ tamen Aphthæ post coctionis signa, quæ nobis urinæ exhibent, apparent.

Nec contemnendo etiam argumento colligitur Aphthas in procinctu stare, si ægri mala ab iis vacuationibus, quæ alias omnibus minuendis aut tollendis pares erant, adeo nihil

hil remittant, ut magis magisque in dies ingra-
vescant. In continentibus febribus, vel ter-
tianis putridis, si alvus naturæ sponte vel ar-
tis auxiliis proritata magnam vim bilis ejus-
que saburræ, quæ præcordia occupare solet,
excluserit; si vomitu, urinis aliisve vacuati-
onibus undique ægri rebus prospectum fuerit,
& ea tamen vel adest vel insequitur vitalium
angustia, præcordiorum oppressio, ac, refu-
gente animo, virium præcipitatio cum in-
quietudine aliâque terrificorum symptoma-
tum phalange, ut ægri depositi videantur: in
his reipublicæ humanæ seditionibus ac tumult-
ibus non temere Aphthas impendere suspi-
cabitur, quisquis usu cognoverit, unius noctis
spatio hæc omnia componi, si, solutis repa-
gulis victisque obicibus, naturæ vigore Aph-
thæ proruperint. Quin illud, cum quo col-
lato pede natura congreditur, facile conclu-
det ejus ingenii esse, ut non per regiam viam,
sed faucium angustias salutarem fugam ca-
peffat; quo omnia etiam consilia ac operam
intendet, ut iis adminiculis, quæ inferius tra-
dentur, in dicta loca hostem eliciat. Ex his
signis, utcunque verisimilibus, nemo nisi li-
mitando futuras Aphthas prædixerit: cum
inter hæc nihil ἀφθώδες sæpe lateat aut
metuendum sit; & nonnunquam, paucissi-
mis horum præmissis, magnâ copiâ derepente
pro-

profiliant. Qui vulgi auram, aut etiam vanissimæ gloriolæ choragium, ex hujusmodi præfagiis captant, & se, & artem sæpe sæpius deridendam exponunt.

Ut Aphthæ propinquæ Medicos identidem fallunt, ita præsentēs non meliori fide agunt, si ex illis salutem vel mortem hariolari velimus. In primis enim, ut earum prognosin attingam, incertum & anceps illud malum est. Sæpe cum maximam sui spem ægris ac Medicis fecerit, præter omnem expectationem ad exitium tendit. Cum ratione tamen prognostica quædam pro earum differentia instituuntur. Cum aliæ sint infantium, adultorum aliæ, suæ etiam decrepitorum: nunc exhaustis viribus, alias integris aut leviter labefactis superveniant: interdum mitificatâ & coctâ morbi materiâ, aliquando crudâ & effera oriantur: nonnunquam aliquot solum pustulis ab utraque uvulæ regione summum duntaxat palatum spargant: rursus non tantum universo ori interno, sed etiam interioribus partibus infideant. In tanto discrimine liquere arbitror, longe mitiores tutioresque esse, quæ constantibus viribus, adultâ ætate, post conflictum naturæ & morbi cum signis concoctionis à septimo vel nono morbi die, non ita magnâ copiâ, pacatis plerisque symptomatis, & in primis cessante aut multum remitt-

mittente febre emergunt. Semper graves & tremendæ sunt provectioni senectæ, ut & effœtis viribus. Intutæ etiam sunt, quæ aliquoties evanescendo repetitis ictibus & insultibus naturæ negotium faceffunt, & non nisi summâ ægri diligentiam ac Medici curâ, ope plerumque medicamentorum, laboriosius revocantur. Qua indole maximam partem illæ sunt, quæ ante subactam morbi materiam proveniunt. Nam ut omnis anadrome materiæ pacatæ ac coctæ vel per se anagogen salutarem habet; ita crudæ & ferocientis, vel nullam vel difficilem. Malum etiam, si mulieri seu statim seu intempestivi menses profluxerint: revulsionis enim lege ab ea sede, qua solâ cum salute ægri maturefcere poterant, in diversam & alienam corporis regionem misma ἀφθώδες trahunt. Sæpissime vidi etiam in vegetâ ætate, cum ab Aphthis nihil aut periculi perparum imminere videretur, à sola mensium eruptione *omnia in pejus ruerere, ac retro sublapsa referri*. Eâdem ratione alvus sæpius & copiosius egesta, atque etiam hæmorrhoides hic nocent. Quamcunque corporis regionem Aphtharum fomes invaserit, præter eas, quas naturæ ductu atque auspiciis sibi vindicavit; ibi debacchari & extrema minari solet. Catarrhus quoque si Aphtharum tempore in fauces vel vicinas interiores

teriores partes procubuerit, non modo Aphthæ dilabuntur, sed, nisi vires validæ fuerint, exitialiter latere consueverunt.

Graviores & periculosiores illæ sunt, quæ, nullis inter initia morbi vacuationibus administratis, ab impuris plenisque vasis effunduntur. Quod hic & alibi contingit quam frequentissime: nam quamdiu vis morbi patitur, sumptibus parcant, & in ipso demum statu ad Medici operam plerumque confugiunt; quo non modo omnia intentata sunt, sed attritæ vires & in Aphthas natura propendens, vix quicquam dignum & par morbo tentari sinunt. Cæterum cum affectus hic sæpe diuturnus & vario fato formidabilis omni ætati & sexui sit, magno solatio & virium adminiculo appetitus, qui fere semper languet, nonnunquam exacuitur. Hoc beneficio, quamvis malum protrahatur, ægri perferendi sunt: cum à novo commodi alimenti succo plus naturæ, quo fulciatur, accedat, quàm mora rerum, quæ præter naturam sunt, ei auferat. Quod cum primis videre est, cum

*Placidus fessum, lenisque foves,
Tuque ô domitor, Somne, malorum,
Pars humanæ melior vitæ.*

Sed

Sed ad curationem velis remisque properamus. Ea in hisce potissimum duobus consistit: Aphthæ in ore conspicuæ, lenientibus stomaticis maturandæ sunt, & vasorum residuus ille æstus febrilis, qui quam rarissime per Aphthas universus simul & semel critice expellitur, temperandus, omnibusque modis minuendus atque absumendus est. Prius autem quàm hæc persequar, quærere lubet, quid statuendum sit de venæ sectione & purgatione, communissimis atque efficacissimis ad deplenda mundandaque vasa auxiliis? Quod ad sanguinis educationem, postquam Aphthæ prodierunt, attinet, scio eam variis locis à quibusdam temere administrari, nullâ Aphtharum ratione habitâ, modo suppressa aliqua vacuatio, aut plena turgentiaque vasa eum detrahendum, vel ebulliens effervescentia refrigerandum suadeant. Sed cum ea per Aphthas naturæ studio ac motui adversetur, cumque victum fugatumque hostem in penetralia reducat, & ea subsidia, queis bellum hoc naturæ feliciter conficere solet, subducat, ægrofque ab ea fœde maclari sæpissime visum sit; nullum locum, conspectis Aphthis, sanguinis missioni relinquimus, nisi forte alius quis affectus, qui magis urgeat, iisdem conjungatur. Vidimus in virgine viginti trium annorum, cui inordinati ac parciore mensēs erant,

verâ pleuritide Aphthas comitatas. Cum sinistri lateris acerrimus ac pungens dolor, dyspnœa, tussis, ardentissima febris, aliaque mala præsens remedium exposcerent, non dubitavi satis largâ copiâ sanguinem educere; & cum nec hoc auxilio, nec juleporum ac topicorum convenientium usu ulla sanguinolenta vel purulenta sputa prodirent, nec quicquam eorum, quæ jugulare ægram videbantur, vel hilum remitteret; medicamentum, quod placando dolori ac sudori studeret, exhibui: à quo (mirum visu audituque) quæ sinistro lateri ac pleuræ impacta morbi materia fuerat, nigerrima ac fœdissima per alvum omnis excernebatur, & evanescentibus funestis illis symptomatis, sola animi deliquia, ab ea diarrhœa orta, cum Aphthis perseveravere, quæ in vigente ætate victu ac medicamentis roborantibus edomita pristinae salutis ægram restituere. Eandem venæ sectionem memini in nauta meo jussu factam, quem post Aphthas phrenitis aliaque horrenda mala tenebant, eâque adeo levatus fuit ut vel uni huic salutem suam debuerit. Hæc tamen non incaute tentanda ac æmulanda sunt, & (ut dixi) nisi alia Aphthis graviora omnem Medici curam atque operam in se convertant: plura enim & majora ab anticipari hoc præsidio metuenda quam speranda sunt.

funt. Omnem igitur, præsentibus Aphthis, incisionem venæ damnamus atque proscribimus, quamvis ex ægri rebus ante earum exortum non modo obiri posse, sed quam sæpiissime debere contendamus.

Nihil enim Aphthas tam lenes ac tutas præstat, quàm si suo tempore universales evacuationes præcefferint, naturamque sub impuro onere ingemiscentem aliquo fasce leverint. Eædem rationes, quæ venæ sectionem efflorescentibus Aphthis dissuadent, etiam contra purgationem eam militant, quæ cacochymia propria atque accommodata ab universo corpore & ulterioribus viis noxios quosque humores trahit. Ea hîc funestissima est & intra paucas horas hypercatharsi finem vitæ plerumque facit. Alia est purgatio improprie ita dicta, quæ crassiorum intestinorum aut etiam primæ regionis fæces subducit, & non nisi consecutione quadam ulterius extenditur, quæque non tam epoto quàm injecto medicamento obitur. Ea præclaram per Aphthas operam sæpe præstat; & intestina eluendo, alvumque remorantem prolectando, non tantum infimi ventris vitia mitigat aut compescit, sed etiam ab oppressione per eam vindicata natura alias evacuationes, per urinas, sudores, atque ipsas etiam Aphthas feliciter molitur. Tamen & hîc circumspectione

tione opus est, nec nisi tertium jam diem aut etiam ultra, segnescente alvo, commode tentatur. Lenientes ac emollientes clysteres, si facultates ægri id præsidii genus patiantur, præ aliis omnibus probantur; sin minus, glandes. Quæ ore assumuntur medicamenta, alviduca, vel alimentosa sunt, & hebetiora ac ignaviora fere frustra ad duriores sæces accedunt; vel validiora subsistentem quidem alvum agitant, verum diarrhœæ metum injiciunt. Si quando intempestivo ac præpostero purgantium usu, aut suâ ipsius sponte converso motu peccans humor in ventrem illabatur, dissipatis atque evanescentibus Aphthis accensâ feбри, deliquia, singultus, atque exitialis illa hypercatharsis invehuntur: nec ea componuntur, nisi omni ope præceps alvus sistatur, & Aphthæ postliminio redeant. Quæ omnia, ut felicissime & ex ægri ac Medici voto res cadat, imminutis tamen viribus & temporis dispendio fiunt. Caveat igitur junior Medicus, sibi ac ægro temperet, ne hunc hostem exhibitis temere cathartici laceffat: nam

————— *galeatum serò duelli*
Pœnitet —————

JUVENAL. i. 169.

Quod

Quod quidam, in primis pueruli, negligentius ac vilius habiti, totos quandoque dies ac noctes in Aphthis summâ animi alacritate ac vigore dejiciant, (quod & in variolis aliquoties vidi) ea non tam exempla quàm monstra sunt. Postquam ex usu quotidiano prodidimus, quomodo utrumque illud potentissimum ac frequentissimum alexicacum, venæ sectio ac purgatio, in Aphthis moderandum, ad reliqua progredimur.

Aphthæ, ut supra dictum est, vel crudâ atque etiamnum turgente morbi materiâ, durantibus ebullitione & sanguinis in majoribus vasis effervescentiâ, febre aliisque cognatis malis, ante aut post septimum morbi diem oriuntur; vel à septimo die, subjugatâ ac probe concoctâ omni malorum materiâ, discessione utilium factâ, à robusta natura in locis convenientibus gignuntur. In his præter commodam diætam & pauca quædam stomatica nullus usus medicamentorum est. Quid enim victricem & triumphantem naturam, erectis in ore tam illustribus tropæis, rebus his ingratis non aliter quàm si medio adhuc campo hoste committeretur aut in acie staret, interpellare ac turbare juvet? Optimum hîc remedium est nullo uti remedio. Quamvis non ita frequenter, tamen fieri videmus, ut cum Aphtharum ortu reliqua ma-

D

la,

la, quæ Medici curam sollicitant, oblitterentur atque aboleantur, & omnis in solo ore ac faucibus labor consistat. Hoc in casu quibus os & ori vicina colluenda sunt; quibus gargari-
 zandum, quæ stomatica subsidia appellantur, quia in eo cardo rei vertitur, diligentius est limitandum. Utuntur hodie Practici, iique haud obscuri nominis, refrigerantibus atque astringentibus, seu actu, seu (uti vocant) potestate talia fuerint. Sed quo fato ipsi viderint. Hoc constat, quantum ori ac faucibus per frigida illa spatii ac laxitatis, tantum cordi & vitalibus angustiae, anxietatisque parari. Tantum possunt præjudicia, ubi animos semel invasere: nec cæcitatem modo inducunt, sed et videndi desiderium adimunt. Priscorum Aphthæ, cum erodentia ac serpentia ulcera fuerint, refrigerantium ac hujusmodi astringentium opem postulaverunt; sed alia longe nostratum ratio est, quæ quo magis proliciuntur, hoc mitiores sunt; & tum demum ferociam suam in graves tumultus acuunt, cum exitu prohibeantur. Male utique juvandi artem profitetur, qui cum natura, quam tuendam suscepit, digladiatur, & ab externis ad interna malum traducit, ablatum ratus quicquid extra sensuum ambitum est. Alterutrum repellendo fieri necesse; vel ut ardor ἀφθώδης præpeditus, instauratis præliis, à valida natura ægre

ægre vincatur, vel debilem obruat. Iis igitur, quibus os colluitur, Aphthæ non fugandæ, sed provocandæ sunt. Quæ non alia sunt quàm lenientia, maturantia, dulcia, pectori amica, omnia formâ liquidâ & actu tepida. Plebs nostra usu & Medicorum præceptis edocta, posthabitis omnibus operosioribus & sumptuosioribus medicamentis tutissime utitur vel solo raparum juscule saccharo edulcorato; vel, si tempestas anni id neget, solâ cerevisiâ tenui saccharatâ. Quæ duo, ubi intepuerunt, omnes oris partes aluendo, & in imas fauces descendendo, non modo Aphtharum acrimoniam, si quæ sit, placant; sed omnem etiam qualitatis excessum mitigant atque hoc pacto maturationem perficiunt. Quanquam illa hoc magis probanda sunt, quòd nobis familiaria alienam ac ingratam medicaminis vim non respiciant; tamen in eum finem plurima alia præscribi possunt: Ut rei medicæ ignaris gratificemur, formulam gargarismatis, quod domesticum & quovis tempore omnibus parabile est, adjungam.

*R Hordei mundati unciam unam,
 Passularum exacinarum uncias duas,
 Ficum N°. tres,
 Glycyrrhizæ rasæ drachmas tres :*

D 2

Coque

*Coque ex Aqua communi ad libras duas;
in colatura solve*

Syrupi jujubini uncias duas. Misce.

Si procul ab urbibus ruri degatur, loco illius fyrupi, vulgari saccharo colatura dulcescat, & palato concilietur. Hujusmodi collutione oris identidem utendum est, ut obsessæ atque aridæ fauces id jubent. His subjungunt multi varios linctus, quorum quamvis nullos nisi refrigerantes ac repellentes improbem; tamen quia omnes fyrupi ventriculi tenorem solvunt & flacciditatem ei inducunt, ad hæc plurimo mucos constipant, nauseamque & cibi fastidia augent, omitti, salvis ægri rebus, possunt. Si quis tamen eos concupiscat, ex omnibus jujubinus, tussilaginis, capillorum Veneris, de glycyrrhiza optime eliguntur: eâ cautione, ut inter initia exortûs Aphtharum temperati, in progressu & fine calidiores præferantur. Jam denique despiciendum est, quomodo in imperfecta ac lenta crisi, quæ frequentissima est, Aphthæ regendæ sunt. Si omnis vasorum majorum æstus non cum Aphthis deferbuerit, sed turgescendo pro suo partiumque quas occupavit ingenio tumultuetur, cautè tractandus est, ne feræ sævientis more stragem edat. Nec ad hoc magnâ vi semper opus est: blandiendo & palpando ferocissima quæque mansuescunt: — *Per-*

————— *Peragit tranquilla potestas,*
Quod violenta nequit; —————

CLAUD. de Mallii Theod. Consul. 239.

Sæpe commoda victûs ratio palmam hîc præripit ei medendi modo, quo plurimis & variis medicamentorum formis ægri delassantur. In victu conveniunt omnia corroborantia & quæ citra offensam pectoris refrigerando humorum fervorem temperant, nec non urinam & sudorem cient. Ille puerperarum potus ex vino Rhenano, ovis, cinnamomo, saccharo & croco confectus sæpe omnibus intentionibus solus satisfacit, & nisi calidior sitim siccitatemque adaugeret, omnium, quæ promovendis Aphthis sunt, magnorum instar foret. Nunc gallinarum, carnis vitulinæ, aut vervecinæ, nisi alvus laxior sit, jus pauco croco aut cornu cervino præparato conditum optimè naturam adversus hostem instruit. Si res tenuiores hos sumptus non ferant, ova forbilia cum croco aut dicto cornu cervi præparato sumpta idem fere præstant. Lac etiam vaccinum cum hordei farina in pultem actum ad conciliandum somnum in noctem sumitur. Placentam apud nos ex lacte, saccharo, & ovis in formam paulo solidiorem lento igne coquunt: cui aliquem etiam hîc locum damus,

mus, si fauces liberiores sit deglutiendo. Hoc fere modo possunt plurima pro cuiusque genio ex victu quotidiano proponi; sed fugienda semper in hoc affectu acida. Quæ licet putredini potentissime adversentur, & languentem ventriculum stimulent, plerisque etiam gratiora sint: quia tamen pectoris ingratiis invitisque pulmonibus usurpantur, ne tussim Aphthis infestissimam pariant, releganda sunt. Pro potu, quibus res angusta domi est, utuntur suo raparum juscule aut cerevisiâ edulcoratis. Ditioribus varia Julepa præscribuntur, ne eo compendio fanitas vilescat. In rudiorum gratiam hæc formula sit.

*R Hordei perlati drachmas sex,
Foliorum & Florum Boraginis,
—— Buglossi singulorum manipulum unum
cum semisse,
Cinnamomi drachmam unam,
Glycyrrhizæ sesquidrachmam. Coque ex
aqua communi ad sesquilibram. In colatura
macerentur biduum calidè
Conservæ Boraginis,
—— Violarum singularum unciam unam :
factâ per manicam Hippocratis colaturâ & ad-
ditis
Spiritus Sulphuris guttas quatuordecim, f.
Potus clarus.*

Si

Si verò majori humorum ebullitioni & sævioribus symptomatis hæc hætenus præscripta imparia fuerint, ad medicamenta generosiora ac potentiora confugiendum est. In contumacioribus vigiliis emulsiões ex seminibus frigidis, leniora etiam narcotica, si virium robur adsit, conveniunt. Variæ etiam potiones adversus febrilem æstum componuntur ex lapide bezoardico, cornu cervino, salibus cardui benedicti, absinthii, oculis cancrorum, tartaro vitriolato cum syrupis violarum, papaveris rhæados & stillatitiis aquis calendulæ, cardui benedicti. Quæ hic celebratur gelatina cornu cervi, ex re & summo usu est. Si vero hisce cardiacis & febrifugis indurata alvus constipetur, tertio quoque die (uti dictum) clystere vel glande sollicitanda est. Id enim in omnibus morbis, in primis acutioribus contingit, ut licet crassæ & indomitæ ciborum reliquiæ in intestinis nullæ colligantur, quia nihil aut parum earum rerum assumitur: tamen à majoribus vasis semper quædam in alvum deponuntur; quæ corpori alendo inidonea sunt, & ob crassitiem per alias vias excerni nequeunt. Ne igitur hæc in imo ventre cumulata, longiori morâ hypochondriis naturæque molesta sint, tempestive provocanda sunt: hac solâ cautione, ne inquinamentum ἀφθώδες introrsum deorsumque proritetur.

Si

Si autem sponte, vel præpostero assump-
torum aut injectorum usu, ad intestina ruat,
& ea acri morfu vellicando ad pestiferam di-
arrhœam instiget: hoc casu non clysterum
blandimentis acrimonia intestinorum eluenda
est, ut aliàs in dejectionibus biliosis & fervidis
frugifere fit; sed unâ eâdemque operâ effræ-
nis alvus cohibenda, & perversus humorum
motus corrigendus est. Cui inserviunt enu-
merata paulo ante simplicia, sudorem simul
elicientia & alvum compescentia, si in poti-
onem hujusmodi formentur.

R Magisterii Coralliorum
Cornu Cervi præparati singulorum scrupu-
lum unum,
Theriacæ semisrupulum,
Croci grana septem,
Syrupi papaveris albi (si ætas & vires ægri
finant) semunciam,
Aquæ Cardui benedicti, q. s. Misce, fiat
brevis Potio, pro ætate adulta. Vel talis,
R Decocti Cardui benedicti, aut Scordii,
aut Melissæ,
Florum Calendulæ,
Cinnamomi, omnium q. s. uncias tres: adde
Salis Cardui benedicti,
Oculorum Cancrorum,

Tar-

Tartari vitriolati (si ingens æstus sit;) *singulorum scrupulum unum,*

Syrupi de Rosis ficcis aut Coralliorum semunciam. Misce.

Atque hoc modo innumeræ potionum formulæ ex prædictis conflandæ sunt. Quæ quidem omnes id potissimum agunt, dictâ victûs ratione adjunctæ, ut Aphtharum materiam cæco furore in interiora atque inferiora pronam verso itinere ad superiora & exteriora repellant. Quæ res vel sola salutare ac tutissimas Aphthas facit.

Sunt enim illæ alicujus malignitatis participes, præcipue in adultis & ardentibus febribus. Hujus ratione omnem fere Medici curam ad se trahunt, atque alias omnes vacationes cæteraque auxilia pro earum arbitratu ac imperio fieri par est. Quippe prima ac summa malignitatis ratio est; quòd ea ipsi vitæ fonti insidietur, atque hyperbolicâ substantiæ hyperbasi subitam atque inexpectatam plerumque cladem edat. Quam explicare ut hic locus non patitur, ita Aphthas eâ non carere plurima docent, & ante omnia acerrimus ille cordis conflictus, totiusque humanæ œconomiæ tumultus: ubi qui fusus fugatusque videbatur, Aphtharum æstus denuo ad cor redit. Hoc igitur præ cæteris agendum, ut

E

ab

ab ea malignitate vitalia vindicentur, & facta
 tectaue maneat. Quia vero Aphthæ nun-
 quam fere ita matureſcunt, quin vario inſultu
 iterum iterumque cor laceſſant; viribus ſem-
 per conſulendum eſt, ut repetitis mali ictibus
 pares ſint. Quod non ægre fiet, cum omnia,
 quæ Aphthiſ, eadem & viribus dicata ſint.
 Præſcriptæ potiones ætati, viribus, malorum
 que ſævitie prudenter accommodandæ ſunt,
 nec crebriores eſſe debent, quod citra jacturam
 non ſumuntur. Inſtaurans victus ſecuritatem
 conjunctam magnam efficaciam ſemper ha-
 bet. His obſervationes quaſdam ſubjungerem,
 niſi aliorum de hujus mali natura ac cura
 mentem audire ſatius putarem.

F I N I S.

